

Коноваленко Я.С., Карминська-Белоброва М.В., к. держ.упр.

Харківський інститут управління

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація: Особливого значення інноваційний процес набуває для перехідних економік. А саме такою є економіка України. Застосування досягнень науки в галузі інновацій, може визначати шлях соціально-економічних перетворень, для України, як держави з перехідною економікою.

Ключові слова: інноваційні процеси, перехідна економіка, підприємство, конкуренція.

Основний текст:

Еволюція людської цивілізації у ХХІ столітті переконливо підтверджує той факт, що головним чинником стійкого економічного розвитку країни є науково-технічні інновації, або комерційне застосування нових, більш продуктивних технологій, які істотно змінюють обсяги та якість виробництва і споживання. Головним блоком економічної політики всіх розвинених держав є інноваційна політика, сприяння діяльності підприємців -новаторів, які визначають здатність національної економіки до інноваційного розвитку, ефективного використання найновіших технологій.

Особливого значення інноваційний процес набуває для перехідних економік. А саме такою є економіка України. Ринкові відносини, що впроваджуються, різко висвічують спадщину адміністративно-командної системи – надвитратне, неефективне господарювання, що в умовах жорсткої міжнародної конкуренції та встановлення врівноважених цін ставить більшість існуючих підприємств перед загрозою банкрутства.

Актуальність даної статті полягає в тому, що для України, як держави з перехідною економікою тільки застосування досягнень науки в галузі інновацій, може визначати шлях соціально-економічних перетворень. Інноваційні механізми економічного розвитку мають використовувати наявний науково-технічний потенціал і базуватися на відповідній інфраструктурі.

Впровадженню інновацій в Україну перешкоджає ряд причин. Серед них основними є: відсутність чітких механізмів і регламентованих строків розгляду інноваційних проектів; має місце правова незахищеність проектів, що ускладнює діяльність підприємств, що використовують досягнення інноваційної науки і призводить до утисків з боку контролюючих органів; нерозвиненість інноваційного ринку; внаслідок вищевказаних причин інвестори не бажають фінансувати інноваційні проекти.

Активізація інноваційної діяльності потребує нових форм і методів впровадження досягнень науки і техніки, перш за все за рахунок розширення інноваційного ринку. Недоліками розвитку інноваційного ринку є неринковий характер формування цін; безсистемність у визначенні безпосередніх замовників та споживачів виконаних розробок; відсутність аукціонних торгів інноваційних розробок; відсутність інноваційних бірж та ефективної реклами; дефіцит маркетингових досліджень; низька питома вага витрат на інноваційну діяльність у капіталовкладеннях; відсутність недержавних науково-дослідних та проектно-конструкторських організацій. Розглянемо основні причини, що перешкоджають формуванню інноваційної моделі розвитку України:

Недостатність фінансових ресурсів для проведення наукових досліджень і впровадження інноваційних розробок. Фактично частина бюджетних витрат на науку у відсотках до ВВП залишається значно нижче законодавчо закріпленого рівня (1,7 - 2,5% ВВП). [1, с.69] При недостатності коштів бюджету система національного регулювання розвитку інноваційної сфери протистоїть залученню позабюджетних коштів, виключає можливість формування спеціальних фондів фінансування інновацій, що як наслідок, гальмує інноваційний розвиток України.

Відсутність ефективної правової бази для здійснення інноваційної діяльності. За підрахунками фахівців [3], в Україні діє 14 законодавчих актів, близько 50 нормативно-правових урядових актів, понад 100 відомчих документів, що регламентують інноваційну діяльність. Але при такому різноманітті законодавчих та нормативно-правових актів їх ефективність

залишається низькою. Це пояснюється неточністю формулювання та трактування базових теоретичних понять в інноваційній сфері; недосконалістю окремих статей і пунктів, відсутністю механізму контролю за виконанням законів. Тому законодавство, чинне у сфері інноваційної діяльності, є недосконалим для забезпечення інноваційного розвитку економіки, носить декларативний характер.

3. Повільний розвиток сучасного ринку інноваційної продукції в Україні. Рівень розвитку ринку інновацій визначається сприйняттям економіки інновацій. Воно відображається ступенем здібності і бажання створювати інноваційну продукцію і використовувати її в практиці господарювання. Розвиток ринку інноваційної продукції в Україні стримується низьким інноваційним попитом з боку промисловості, що пояснюється браком власних коштів для впровадження інновацій, високою вартістю нововведень, економічними ризиками і тривалими термінами окупності. Згідно зі статистичними даними [2], розробку та освоєння інновацій здійснює лише близько 8% промислових підприємств України. Так, в 2010р. інноваційною діяльністю в промисловості займалися 958 підприємств, в 2009 - 1120, а в 2008 - 1506. За видами промисловості більш активно здійснюють нововведення підприємства з виробництва коксу та продуктів нафтопереробки (31,3% кількості підприємств галузі), машинобудування (18,6%), хімічної та нафтохімічної промисловості (17,8%), металургії та обробки металу (11, 9%), менш активно - легка промисловість (6,5%), з виробництва деревини та виробів з дерева (4,6%), з видобутку неенергетичних матеріалів (4,5%), з видобутку енергетичних матеріалів (2,2%), виробництво електроенергії, газу та води (1,9%). [3, с.5] Як показує практика розвинених країн, щоб збільшити попит підприємств на інноваційну продукцію, необхідно ефективно стимулювання наукоємного виробництва з боку держави. Оскільки в Україні відсутні стимули при одночасному зростаючому фінансуванні інновацій з боку іноземних замовників, вітчизняна науково-технічна продукція реалізується іноземним замовникам на початкових етапах інноваційного розвитку.

4. Відсутність дієвих механізмів реалізації певних державних пріоритетних напрямів розвитку науки і технологій, множинність наукових організацій, що претендують на відповідну державну підтримку. Наслідком цього стає недофінансування досліджень. Так в цілому в 2010 році основним джерелом фінансування інновацій були власні кошти підприємств, частка яких у загальному обсязі фінансування інноваційних робіт становила 75,1%.

5. Низька інформаційна прозорість інноваційної сфери, нестача інформації про нові технології і можливих ринках збуту принципово нового продукту, а також відомостей для приватних інвесторів і кредитних організацій про об'єкти вкладення капіталу з потенційно високою прибутковістю.

Перераховані причини визначають головну проблему: стан інноваційної діяльності в країні не відповідає потребам розвитку національної економіки, її структурної перебудови і підвищення конкурентоспроможності.

Література:

1. Орлюк О.П. Законодавче забезпечення інноваційної діяльності в Україні // Наука та інновації. – 2010. – Т. 4. – № 1. – С. 68-73.
2. Статистичні данні розробку та освоєння інновацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/html>
3. Тютюнник Ф.П. Україна: підсумки соціально-економічного розвитку та погляд у майбутнє // Фінанси України. – 2010. – № 10. – С. 4-7.